

Rerum Naturalium Fragmenta No. 74

<i>Szemere László: Csináljunk fészekodvakat!</i>	3
<i>Szemere László: Hogyan csináljunk harkályoknak való fészekodút házilag?</i>	9
<i>Szemere László: Enyves bádóg – a hangyák ellen</i>	13
<i>Szemere László: A mesterséges fészekodvakról</i>	19
<i>Wagner János: Könyvismertetés</i>	20
<i>Szemere László: A madarak világának tanulmányozása</i>	22

Budapest
1931

.

Rerum Naturalium Fragmenta

Szemere László szerkesztése:

Budapest II., Debrői-u. 15

Csináljunk fészekodvakat!

Írta: Szemere László.

Hogy gyümölcsöskertünkben a cinegét tavasszal megtelepíthessük, a fészekodvak készítését és kihelyezését már télen meg kell kezdenünk.

A télen kihelyezett odú nemcsak hálótanyául szolgál a cinegéknek, de mintegy helyhez kötő szerepe is van, mert egy-egy alkalmas odú kedvéért tavasszal is nálunk, illetve kertünkben marad a télen etetett, védett cinege. Akinek nem telik kész fészekodút vásárolnia, az üres idejében, télen át, csináljon annyit, hogy minden 20-25 fára 1-1 odú jusson.

Minden háztartásban akad annyi hulladék deszka, régi láda stb., amiből takaros odvakat készíthetünk.

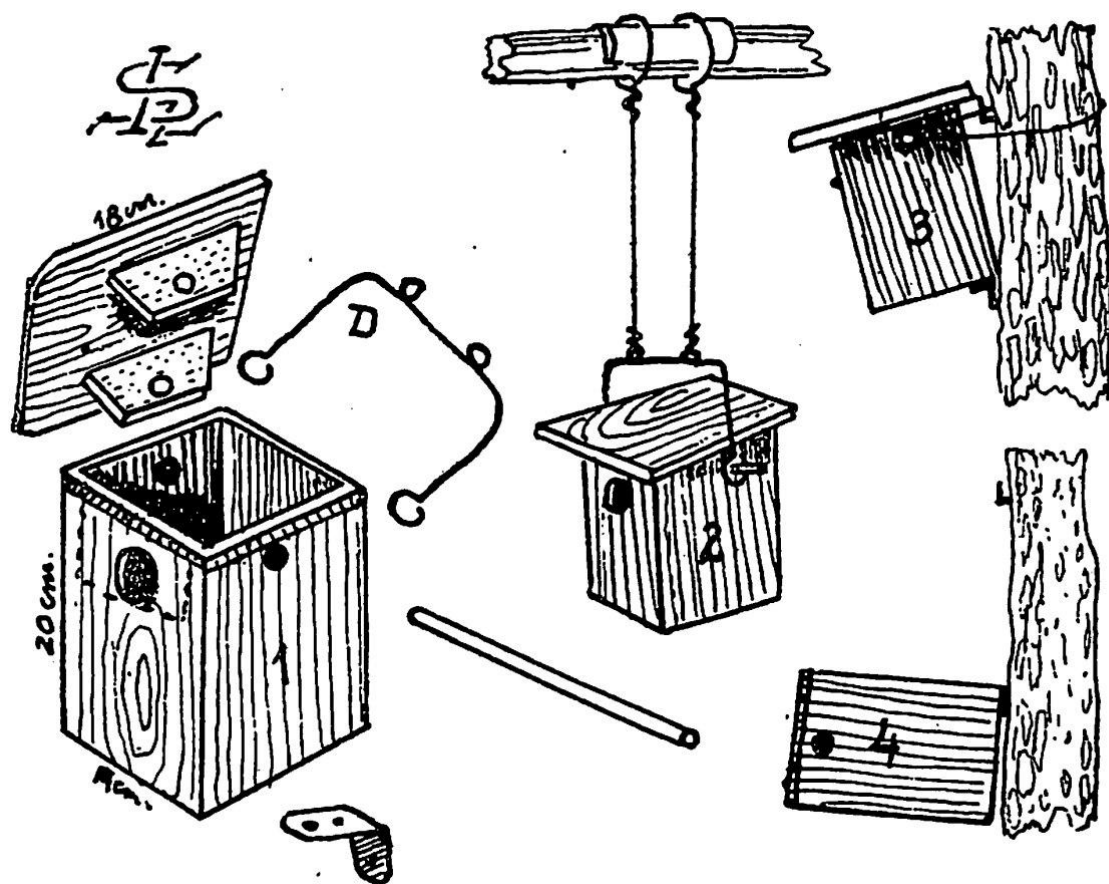
Kis kertem nekem is van s így vannak fészekodvaim is. Ezeknek minden típusát kipróbáltam s így nyugodtan állíthatom, hogy a kellő vastagságú deszkából készült odú is nagyon jól megfelel. Itt is egy,ilyent ismertetek, azok kedvéért, akik fészekodvaikat házilag, saját maguk akarják előállítani. Ez az ún. egységesített fészekodú típusokhoz tartozik, azaz ugyanaz az odú felfüggeszthető, vagy fára, falra szegezhető.

Így aztán nem kell kétféle típust készítenünk.

Hogy mentől kevesebb fejtörést okozzak az odú megszerkesztésével, a méreteket is megadom itt, azzal a megjegyzéssel, hogy ez a legkisebb odú, cinegéknek, légykapóknak, billegetőknek, parlagi verebeknek való. Ha arra van reményünk, hogy

kertünkben nagyobb madarak is megtelepednek, akkor azok nagyságához mérten, nagyobb odvakat is csinálunk, megfelelően nagyobb röplyukkal.

Odvaink 2 cm vastag, 14 és 10 cm széles deszkából készülven, belviláguk 10×10 cm, magasságuk pedig fedél nélkül 20 cm. (Fedéllel 22.) A fedél deszka mérete 15×18 cm. A röplyílás átmérete 3 cm.

Hogy készítjük a fészekodút

Ha légykapónak, barázdabillegetőnek szántuk az odút, akkor a röplyuk helyett azon a helyen nagy négyszögletes nyílást hagyunk, olyként, hogy a mellső, 10×20 cm deszka helyett 10×15 cm méretű deszkával szerkesztjük meg az odút. Pár ilyen odút láthatlanba is csinálhatunk. Ezeket aztán ereszek alá, vad-szőlővel befuttatott, vagy más védett helyre tegyük, hogy

tavasszal a netán kertünkbe tévedő légykapó párnak otthont kínáljunk vele.

Néhány rendes nyílású odú fenekére 1-2 marék fűrészport tegyünk az odúban fészket nem rakó nyaktekercs kedvéért.

Rajzunkon az 1. számmal jelzett odú körül vannak az odú tartozékai. A röplyuk körüli szaggatott vonal jelzi azt, hogy a légykapóknak való odún milyen nagy legyen a nyílás. Az odú fedele alulról van lerajzolva, hogy a felerősítés módját mentől érthetőbben bemutathassam. Két darab 9×5 cm méretű bükkfa-lécecskét szegezünk, illetve csavarunk fába járó csavarokkal az odú fedeléhez. Ha a fedéldeszka hasadási irányára merőlegesen szegezzük e lécecskéket, akkor ezek a fedél megvetemedését megakadályozzák. 1-1, körülbelül 1,5 cm átméretű lyukat fúrunk a lécecskék középvonalába, oly mélyen, hogy az odú oldalaiba fúrt, hasonló átméretű lyukakkal azok egy irányba essenek. Ha ezeken a lyukakon átdugunk egy ujjnyi vastag pálcikát, akkor az odú fedele rögzítve van. A pálcika mindkét oldalon 5-6 cm-rel, tehát bőven kiálljon, mert e végeknél fogva akasztjuk fel odvainkat.

Hogy ezt tehesük, elkészítjük 3-4 mm vastag, lehetőleg horganyzott drótból a rajzunkon D alatt feltüntetett alakú tartót. A tartó tetején két áthajlítással két karikát képezünk. Ezekhez erősítjük a felfüggesztésre való drótokat (2), vagy pedig ezek a falra vagy fába vert kampós szögekre kerülnek (3), ha az odút így akarjuk használni. Felszereléskor az eredetileg egyenes közepű tartódrótot a fa alakjának megfelelően – begörbítjük.

Ekkor a drótok végeit fogóval kissé a pálcikához szorítjuk, hogy az ide-oda el ne csúszhasson. Az odú készítésénél még

arra kell ügyelnünk, hogy a fenéknek használt 10×10 cm deszkácska azon két sarka, amely az odú mellső deszkájához kerül (tehát ahol a röplyuk van!) be legyen kissé csapva. Az odúba – mert hisz fedele kissé túl áll – esővíz alig juthat. Ha mégis bejut, akkor a fenékdeszka sarkainál hagyott réseken át folyik majd ki. A másik két saroknál ne hagyjunk rést. Odúnk úgyis előre dűl kissé s így elég a két elülső rés is.

Ha az odút – tartósság kedvéért – kívülről olajfestéssel festjük be, akkor is legyen gondunk a két kis résre, azaz, ha a festék azokat eltömte volna, utólag piszkáljuk ki. Az odú vízmentességét úgy is fokozhatjuk, hogy kívülről az odú peremét 1 cm széles sávban menedékesei1 legyaluljuk, hogy a fedélről alászivárgó víz inkább lefelé vegyen irányt. De a szereléskor papír, vagy posztó szigetelő-szalagokat is tehetünk a fedél és az odú közé, ameddig a lyukakba járó pálcika engedi. Így legalább a fedél is feszesen fog állni s a pálcika sem fog kotyogni.

A felszerelést illetőleg sem kell sok magyarázattal szolgálnom. A tartó drót 1-1 lyukjába 1-1 szál, legalábbis 60-60 cm hosszú drótot erősítünk. A drótok másik végét valamely vízszintes faágra csavarjuk. Előbb azonban a faágra valami ócska bőr- vagy posztódarabkát teszünk, nehogy a drót a vastagodó ágba bemélyedhessen. Régebbi függő odvaimat egy szál dróttal akasztottam fel, jobb azonban kettőre függeszteni azt és pedig főként azért, hogy ha idők során az egyik elvásik, elszakad, a másik fenntartsa az odút addig, míg elavult drótjainkat újakkal helyettesítjük.

Az odvak felfüggesztését nem tudom eléggé ajánlani, főleg ott, ahol az indokolatlanul dédelgetett házi cirnos ellen semmit sem akarunk cselekedni. Hány, de hány esetben észleltem azt,

hogy a házi macska a fára szögezett odú fészekalját elpusztította.

A macska egyszerűen rátelepszik az odú tetejére s ha nem is tudja mindig elfogni az öreg madarat, azt úgy elrémíti, hogy fiait elhagyja s azok éhen pusztulnak. Akik azon aggályoskodnak, hogy a himbálózó odúba nem költözködik be a madár, azoknak azt írom: tessék kipróbálni!

Bizony belé költözik, ha jobban is szereti a fára szegezett odút. Úgy vannak vele, mint mi a lakásainkkal. Senki se szeret 4-ik emeleten lakni, de mégis laknak emberek 4-ik emeleten.

Maga a himbálózás nem szokatlan a madárnak, hiszen a fa sudarában levő szarkafészek is elég nagy kilengéseknek van kitéve, vihar esetén. Hogy a tojások mégsem törnek össze, annak oka egyszerű: a kotló madár üli azokat.

Pusztán arra legyünk tekintettel, hogy függő odúnk a legnagyobb kilengésekor se ütődhessen valamely tárgyhoz, fatörzshöz, falhoz. Ahol a hely macskamentes, ott természetesen inkább fára, falra erősítjük odvainkat. Az odú felerősítéséhez két kampós szög, meg egy bőrdarabka kell.

Utóbbi az 1. odú alatt van rajzocskával is feltüntetve. A két kampós szeget a fa törzsébe oly távolságra szögezzük, ahány cm távol van a tartó dróton levő két karika. A felszerelésnek, illetve odvak kiszögezésének ez a módja kényelmesebb a régi eljárásnál, amikor is az odú-tartó lécs kiálló végét kell a fához szögeznünk. A két kampós szögre egyszerűen ráakasztjuk az odút a tartó drótnál fogva, amelyet egyébként a fa alakjának megfelelően hajlíthatunk.

Hogy az odú helyzete szilárdabb legyen, a fenekére ujjnyi hosszú bőrdarabkát szegezünk, a bőrdarabka másik felét pedig a fához szögezzük. Odúnk így három ponton van felerősítve, de még – ha jól esik – egy szál dróttal is megerősítettjük azt a fa derekán, olyként, hogy körülövezzük a fát a dróttal, melynek végeit a rögzítő pálcika végeire csavargatjuk.

Az odvak nyári tisztogatása, revíziója is igen egyszerű. Ha a rögzítő pálcikát kihúzzuk, a függő odú teljesen leválik s jól kitisztítható. Ha a kiszögezett odúból húzzuk ki a pálcikát, akkor az a sarkvas gyanánt is szolgáló bőrdarabkánál fordulva, lefelé fordítható, csaknem a vízszintig, mely helyzetében ugyancsak könnyen kitisztítható.

Kérem kertészeinket, hogy foglalkozzanak a fészekodvakkal, nem fogják megbánni! Hetenként – egyéb elfoglaltságunk mellett is – 1-2 odút igen kényelmesen összeállíthatunk s így az üggyel előre törődve, a tavaszt e tekintetben is felkészülve fogadhatjuk.

(Növényvédelem, vol.7, 1931, no.1, p.11-12)

Hogyan csináljunk harkályoknak való fészekodút házilag?

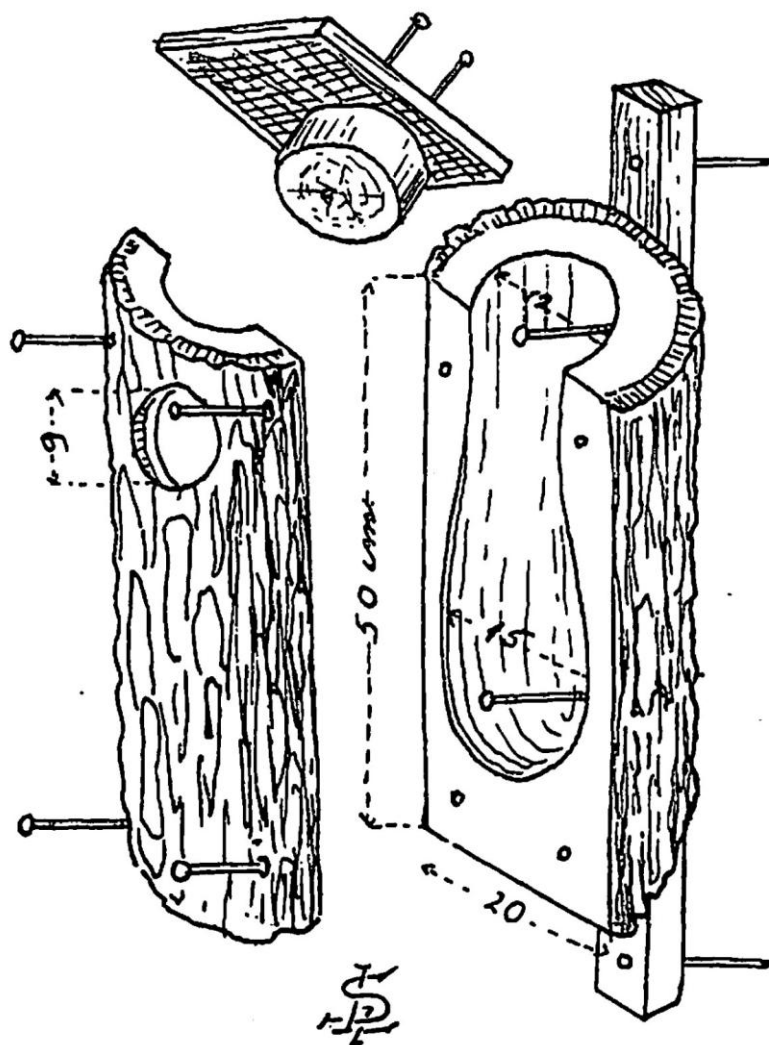
Szemere László

Harkályaink s még egy madarunk, a nyaktekercs, a faodvak belsejében nem építenek fészket, azaz nem bélelik ki odvaikat, hanem az odú homorú fenekére tojják le tojásaikat. A nyaktekercs még megbarátkozik azzal, hogy a házilag készült deszka-odúba bőven hintett fűrészport fészek-alja részére elfogadja. Nem úgy a harkályaink, miért is részükre természetes harkály-odú-utánezatot kell készíteni.

A nagyobb, főként régi állományú gyümölcsöskertbe, vagy parkokba nemcsak a harkály haszna miatt célszerű harkály-odvakat készíteni, de preventatív óvatosságból amiatt, hogy a harkályok ne maguk csináljanak odvat valamely kedvenc fánk törzsén, melyet aztán a vihar könnyen kettétörhet. A harkályoknak szánt odvakat gyakran fogja más madár bitorolni, kezdve a verébtől egészen a vadgalambig, miért is azokat is úgy kell szerkeszteni, hogy tisztogathatók legyenek.

Az ilyen 50 cm hosszú s legalább is 20 cm átméretű fatönkből készült odú készen véve kb. 4-5 pengő s így érdemes ebbeli szükségletünket házilag előállítani, ha a megfelelő fatönkök rendelkezésünkre állanak. Az anyagszükséglet a következő: az említett méretű, már száradtan rendelkezésünkre álló fatönk, egy 70 cm hosszú, erős lécz, fedélnek vastagabb deszkából egy 22×28 cm méretű darab, vagy vékonyabból kettő, melyeket vetemedés ellen több átérő szeggel összefoglalunk. A fedél-deszka aljára egy 5-7 cm vastag, 11 cm átméretű fakorongot szegezünk.

Számítva az odú felerősítésére is, összesen 10 nagyobb szeg kell a faanyagon kívül, ezekből azonban négyet megtakaríthatunk, ha a kettéhasított tönköt az odú bevésése után négy facsappal szorítjuk össze.

Házilag készíthető harkályodú

Ha lakóhelyünkön kerékgyártó van, tönkünkbe azzal fúrathatunk - felülről - 12 cm átméretű s 40 cm mély lyukat s a tönköt azután hasítjuk, vagy fűrészeljük ketté. Ne két egyforma darabra vágjuk azt, hanem amint a rajz mutatja, a mellső rész jóval kisebb legyen. Ezután az odú-tönk mindkét felét alul szélesedő-

en – 15 cm szélességig – körte alakún kivéssük és pedig homorú vésővel.

Parázzsal, égetéssel is segíthetünk magunkon. Az odú-nyílás tehát fenn 12 cm s ebből tágul ki 15-re. Legalja egyenletes kell hogy legyen. Ezután az odú-tönk hátsó részét két nagy szeggel úgy szegezzük a léchez, hogy a szegek túlérő végéit a lécben elkampózhassuk. A tönk mellső részének tetején pedig 9 cm átméretű kerek lyukat faragunk ki. Hogy a tönk az összeszögezéskor el ne hasadjon, a rajzon jelzett négy helynek megfelelően négy vékony lyukat fúrunk.

A legnehezebb az egészben az odú kivésése. Sokan azt gondolnák, hogy esztergályossal csináltatják meg. Azonban évgyűrűkre esztergálni ilyen fatömböt csak arra szerkesztett különleges gépeken és hozzá való eszközökkel lehet s így az vidéki esztergályosainknak nem fog sikerülni. (Ezért van erre gyárunk: Kühnel Márton, Baranyakárász.)

A féltönköket legjobb a gyalupadba hosszant beszorítani s úgy vésni-égetni őket, hogy kérgük lehetőleg ne sérüljön meg. Ahogy a két féltönköt megmunkáltuk, enyvvet forralunk s az érintkezési felületet azzal bőségesen bekenve, a kisebb darabot rászögezzük, vagy fába járó csavarral (esetleg négy facsappal!) rászorítjuk a nagyobbikra. A közönséges enyv helyett még jobb az ú. n. túrós-enyvet használni, ugyanis azt a hideg víz nem oldja. Oltott meszet tehéntúróval addig gyúrunk (valamely falapátkával), míg a tömeg egynemű lesz s ekkor kissé az híg is, szétkenésre alkalmas.

A kenéssel sietni kell, mert hamarosan megszárad a ragasztószer, mely egyébként megragasztja még a porcelánt is. Szokták

kívülről, a hasadást fedő abroncsokkal is körülpántolni az így készített odút, azonban az abroncs szegei a fatönkökön kényes, hasadásra hajlamos helyen mélyednek be. De esztétikai okból is célszerűbb az odvakat az írt és lerajzolt módon összefoglalni. A megmunkálásnál támadt réseket enyv és fűrészpor keverékével tömködjük be s ezzel simíthatjuk ki az odú fenekének is az egyenetlenségeit.

Az odú nyílásának mérete azért 9 cm, hogy a harkályokon kívül kék csókák, búbos bankák, kuvikok stb. is elfoglalhassák. Az odúkat lehetőleg védett helyen, 3-6 m magasságban kell nagyobb fákra kihelyezni és pedig úgy, hogy nyílásuk keletre vagy délre nézzen.

(Növényvédelem, vol.7, 1931, no.2, p.36)

Enyves bádóg – a hangyák ellen

Írta: Szemere László.

Amiről ezúttal írok, ahhoz az impulzust első soron is Lehner Ödön úrnak lapunk június 15-iki számában megírt cikke szolgáltatta. («Küzdelem a hangyák ellen.») Másodsorban maguk a hangyák, illetve az általuk dédelgetett levéltetvek, amelyek egyes gyümölcsfáimon egy darabig vígan tanyáztak.

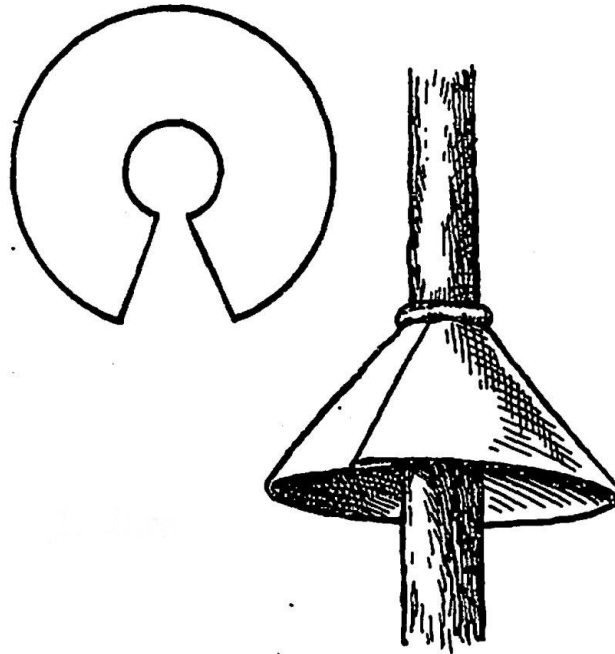
Pamukon (Somogy m.) ültettem 1929 őszén 42 gyümölcsfát, házikert gyanánt. Ezekből 1931 tavaszára 30 maradt meg s bér-lőm jelezte májusban, hogy a fácskákat a levéltetvek ellepték. Egyben nikotinoldatot kért a kiirtásukra. Hát ezt be is szereztem s egy kézi fújtatóval felszerelve május 31-én leutaztam kis birtokomra, hogy a veszélyes mérgezést magam intézzem egyéb dolgok mellett.

A veszély nem bizonyult nagynak, öt almafácskán volt levéltetű, a többi (különféle) fán sehol semmi. Az öt fácska kedvéért nem kotyvasztottam, hanem nyirkos rongyokkal ledörzsölgettem a levéltetves leveleket. Az erősebben megszállott ágvégeket pedig levágtam, földbe ástam.

Mindez még nem függ össze Lehner úrnak mindenre kiterjedő, figyelmes cikkével – mert hisz az később jelent meg – azonban az esetet azért írom le körülményesebben, hogy szem elé tárjam azt, hogy a vázolt eléggé felületes irtásmód is bevált, illetve fáimat nyár közepéig a levéltetvek ellen megvédelmezte.

Másodszor július 6-án utaztam le gyümölcsösömbe, gazdagodva már addig a Lehner-féle adatokkal. De addig is – egy buda-

pesti kertben – megfigyeltem azt, hogy a nagyobb fának nem annyira a korona levélzetét szállják meg a levéltetvek, de inkább az alacsonyabban fekvő fiatal sarjakat.

1. ábra.

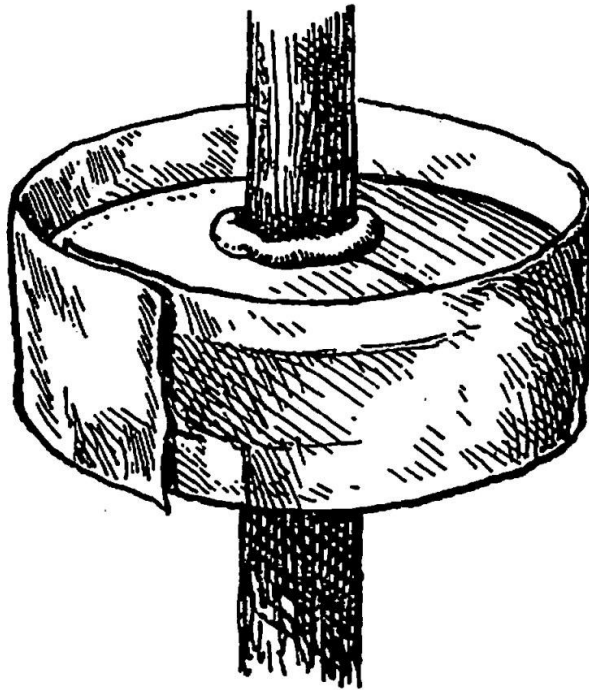
Ezeknek elsorvasztása a fára nem káros s így a kis fácskák megvédelése látszik a legfontosabbnak, azért hát azoknak a védelméről gondoskodtam most már enyvvel.

Július 6-án átnézve azt az öt almafát, amelyet május 31-én kitisztogattam, megállapítottam, hogy levéltetűnek nyoma sem volt rajtuk s a jó talajon levő csemeték a szokatlan időben való hajtáscsonkítást is jól helyrehozták, illetve a le nem csonkított vesszőkből elegendő koronaképző növekedett.

Ezúttal Pamukon tartózkodtam július 27-ig s ezen időpontig a fenti öt fácska levéltetűmentes. A ledörzsölés tehát két hónapra mentesítette őket, bár valószínűnek tartom azt, hogy már e nyáron nem is lesz rajtuk levéltetű.

Azonban a szomszédosoros almafák közül négy fácska erősen levéltetves volt július 11-ig, amikor azokon is nagytakarítást végeztem. Május végén ezeket a fákat is átnéztem, de akkor még levéltetveket rajtuk nem észleltem. Mivel éppen a szomszédos fák voltak megszállva, arra is lehet gondolni, hogy a szétrombolt levéltetű kultúra helyett a hangyák azóta a legközelebbi fákon létesítettek újakat.

A már irt módon mind a négy fácskát alaposan megtisztogattam s további kísérlet gyanánt kettőre felerősítettem a rajzban is bemutatott bádogkorongot, a másik kettőt úgy hagytam.

2. ábra.

Félbeszakítva itt a kísérletek leírását, ismertetem most már az alkalmazott bádog korongokat. Első kísérletül magam vágtam ki bádoglapból 7 cm átméretű kerek lapot, amelyből egy kör-

szeletet kivágtam s a közepén egy vastagabb ujjnyi lyukat ugyancsak. E bádog korong széthajlítva a fákra tehető s ott megfelelőleg kúpalakra formálva hornyolás nélkül is elhelyezhető úgy, hogy a szelet (a kivágott körszelet) rése eltűnjön.

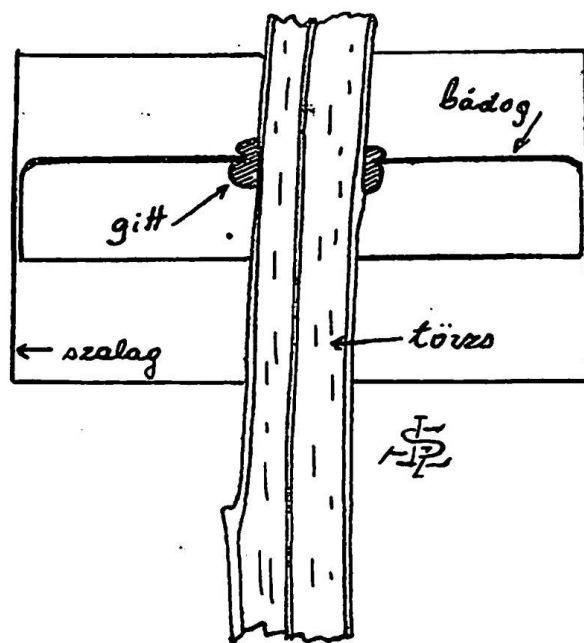
Gipsz helyett azonban gittet használtam a felerősítésnél. Ebből vékony tollszárvastagságú s ujjnyi hosszú »nudlit« hengergettem s ezzel öveztem a fácskát ott, ahol azon a bádogkorong magától is csaknem fennakadt. (1. ábra.) A gittbe kissé benyomuló korong irodai lámpaernyő módjára csüngve marad s helyzete szilárd is.

A bádogkorong belső felületét kellene hernyóenyvvvel bekenni. Azonban ezt a kísérleti két korong miatt nem szereztem be, hanem légyfogószalaggal pótoltam. Ezt célszerűen felhasználhattam úgy, hogy a korong helyett az éppen kiürült cipőfénymázás dobozok fedelét használtam fel. Első mintám tehát felhasználható lenne akkor, ha nagyobb mennyiségű gyümölcsfácskát akarunk bádogkoronggal ellátni s azokat hernyóenyvvvel kengetjük be időnként. Az bizonyos, hogy a hernyók ellen is éppen úgy fognak szolgálni e bádogok, mint a hangyák ellen. (2. ábra.)

A rajzokból a dobozfedél elhelyezési módja is megérthető s csak annyit kell még megemlítenem, hogy a légyfogószalag felragasztásánál tekintettel kell lenni annak kunkorodási oldalára, vagyis az befelé legyen, máskülönben az a doboz pereméről legöngyölődik.

Egy rendes légyfogószalag két korongra bőven futotta. Persze a végeknél a szalag 3-4 cm szélességben még egymásra kell, hogy

feküdjön. Sok fánál a légyenyves szalag drága lenne, azonban akinek – mint jómagamnak is – csak pár fája van, annak az kényelmes, mert minden fűszerüzletben megvehető.

3. ábra.

A hangyákat nem pusztítottam el a kísérleti területen, hogy további viselkedésüket megfigyelhessem. A levéltetvek ledörzsölgetése előtt a fácskákat megráztam.

A fán levő hangyák nagy sietséggel levándoroltak, míg néhány ott tartózkodó katicabogár "légi úton» hagyta oda a megzavart helyet. Az enyv nélküli koronggal felszerelt fákra a hangyák úgy 5 percnyi tanakodás után újra felmentek s ugyancsak visszaszállt az egyik kísérleti fácskára az a pár katicabogár is, amely korábban is ott volt.

Újra eltávolítva a hangyákat – VI. 11-én – most már a légyfogószalagot is felerősítettem a két kiválasztott fácskára, illetve az azokon levő korongra. A hangyák a koronghoz érve – illetve a

szalaghoz – nem kísérelték meg az azon való áthatolást s így a két korong szalagjára egy se ragadt rá. (Holmi apróbb legyek vesztettek rajta az éjjelek alatt.)

A nagy hőségben az enyves szalag külső oldala másnap estére tökéletesen kiszáradt. A belső oldal ellenben még pár napig ragadós maradt. Ez alatt az idő alatt a hangyák már felhagytak a fák újra való megszállásával s azokon később sem észleltem, míg csak Pamukon voltam. (VII. 27-ig.) A koronggal fel nem szerelt – de levéltetvektől mentesített – másik két fán a hangyák vígan sűrögtek-forogtak a fent jelzett idő alatt s most kíváncsi vagyok arra, hogy a fák következő revíziója alkalmával lesz-e azokon levéltetű?

A leírt enyves bádogkorongokat nagyobb gyümölcsösnél is célszerű lenne kipróbálni s egészen őszig figyelgetni azt, hogy az időnként alákent enyvre mi minden ragad fel s mi keres búvóhelyet a fedél eresze alatt? Természetes, hogy a korong, illetve dobozfedél alját kell időnként enyvvel bekenni, hogy így az a napfény s az eső ellen védve legyen.

Az is természetes, hogy ősz végén a korongokat mind leszedegetjük, a fatörzsről meg a gittet letörjük. Faállományunk szerint többféle lyukbőségű korong kell s így az alapberendezés kétségtelenül drágább a papírnál. Azonban a korongok jó egypár évig eltarthatnak.

Még arra is kell gondolnunk, hogyha gyümölcsfáink mellett karó van, azok felett legyen az enyves korong, ami magától értetődő.

(Növényvédelem, vol.7, 1931, no.8, p.151-152)

A mesterséges fészekodvakról

Szemere László.

A mesterséges fészekodvakról írt legutóbbi közleményemben a fészekodvak gyári árát tévesen közöltem.

Miután ez a kérdés úgy a madárbarátokat, mint a cikkben megemlített Kühnel Márton-féle fészekodúgyárat érdekli, közlöm itt a kész odúk árait: kis odú cinegéknek 28 vagy 32 milliméter átméretű röplyukkal 1.20 P, kis odú négyszögű lyukkal légykapóknak 1.20 P, közép nagy odú 46 milliméter átméretű lyukkal 1.50 P, nagy odú 80 milliméter lyukbősséggel 2.50 P.

Az odúk a Növényvédelmi Irodánál is kaphatók.

(Növényvédelem, vol.7, 1931, no.3, p.56)

Könyvismertetés

Szemere Zoltán: *A Magyarországon előforduló ragadozó madarak meghatározója*. Budapest, 1930. A szerző saját kiadása. Stephaneum nyomda Rt. 80 oldal, 12 szöveggépen és 8 (1 színes) táblán 174 rajzzal.

Munkájával a szerző olyan könyvet kíván a nem szakember természetbarátok kezébe adni, amelyikből nemcsak a terítékre került orvmadarakat határozhatják meg gyorsan és biztosan, hanem amelynek az útmutatása alapján legnagyobbbrészt már a szabadban is felismerhetik ragadozóinkat. Lendületes stílus és komoly megfontolás: e két látszólag ellentétes tulajdonságból tevődik össze Szemere sajátosságosan érdekes mondatfűzése, amely észrevétlenül köti le az olvasót és teszi számára élvezetessé a szerző mondanivalóit.

Unalmas, a részletek végtelenségébe vitt aprólékos leírások helyeit rövid, világos jellemzéseket találunk a munka első részében. Latin nevek halmozása, szinonimák felsorolása természetesen itt nem lenne helyénvaló; ezeket hiába is keressük benne – a leírók neveit sem írta ki Szemere sehol – ellenben annál inkább felhívja figyelmünket a különböző fajok érdekes bélyegeire, valóban jellemző fontos tulajdonságaira.

Ezek a különösen nevezetes sajátosságok vastagabb betűvel vannak nyomva és azonnal szemünkbe ötlenek; aztán ott vannak az ábrák is, amelyek ugyancsak a fenti célt szolgálják: az ebben a részben található 10 szöveggépen ugyanis 48 világos és egyszerű tollrajz siet segítségünkre, ha a meghatározás közben

elakadunk. Utánuk 5 táblázatot találunk, ezek szintén a determinálás megkönnyítésére szolgálnak.

A III. részben a ragadozó madarak szabadban való felismeréséről szól a szerző; amit ebben a fejezetben elmond, talán az egész könyvben legfontosabb. mert hiszen hogy a káros és hasznos fajok messziről történő megkülönböztetése milyen nagy jelentőségű a madárvédelem szempontjából, azt itt bővebben fejtegetnem úgy hiszem felesleges.

A könyv végén elhelyezett táblákon valamennyi orvmadár képét megtaláljuk, úgy hogy a mű teljességét e téren sem érheti kifogás.

Kis könyvében sok adatot hordott össze a szerző, a mű nyomása azonban még így is kellemes olvasást biztosító nagy betűkkel történt. Őszintén örülünk, hogy a saját kiadásában ilyen kiállítással bocsátotta útjára. Örülünk neki és melegen ajánljuk mindazoknak, akik könnyen és gyorsan akarják megismerni nappali és éjjeli ragadozó madarainkat.

Dr. Wagner János.

(Állattani közlemények. – 27. (1930) 3-4., p. 196)

A madarak világának tanulmányozása.

Szemere László.

Messze, határainkon túl ismert madártani szakírónk: Schenk Jakab, a Madártani Intézet c. igazgatója szállt le fenti munkájával a természetkedvelő magyar nagyközönséghez, hogy az ő játszi könnyedségű s mégis a helyzetet uraló gondolatmenetével egy 80 oldalas kompendiumba szorítsa mindazokat az ismereteket, amelyek a már nagyon is széttagozódott tudományos és alkalmazott (gyakorlati) ornitológia magába foglal.

Hat fejezetben tárgyalja (I.) a madártan egyetemes és hazai történetét, (II.) a rendszertant, nomenklatúrát, múzeumokat, gyűjteményeket, (III.) a madárvilág megfigyelését a szabadban, (IV.) a gazdasági madártant, (V.) gyakorlati madárvédelmet, végül (VI.) a nemzetközi madárvédelmet és madármenhelyeket.

Minket itt – mint gyakorlati irányú folyóiratot – főként a gyakorlati madárvédelem érdekel. A vonatkozó fejezetből később idézünk majd bizonyos részt, miután itt csak az volt a célunk, hogy Schenknek ezt a mindenki számára megközelíthető, illetve megérthető munkáját vázlatosan ismertessük.

(Növényvédelem, vol.7, 1931, no.8, p.143)

Megjelent füzetek

60. (1928)

Szemere László: A csiperke-gombák – Psalliota

Szemere László: A harmatgombák - Stropharia

Szemere László: A kénvirág-gombák – Hypholoma

Szemere László: A sötétspórás gombáink

61. (1928)

Szemere Zoltán: A *Dendrocopos medius* L. párzási játéka

Szemere Zoltán: A gatyás ölyv (*Archibuteo lagopus* Brünn.) és a nyúl

Szemere László: Buhu

Szemere Zoltán: A verebek táplálkozásáról

Hoffmann Gyula: Irodalom: Gombáskönyv kezdők részére
Personalia

62. (1929)

Szemere László: A széncinege (*Parus major* L.) Magyarország területén

Szemere László: A kék cinege Magyarországon

Szemere László: A fenyvescinege (*Parus ater*) elterjedése Magyarországon

Szemere László: A lazúrcinege Bártfán

Szemere László: A búbos cinege (*Parus cristatus* L.) Magyarországon

63. (1929)

Szemere László: A függőcinege (*Anthoscopus pendolinus* L.) Magyarországon

Szemere László: A füstös cinege (*Parus lugubris* Temm.) a Bánságban és Erdély déli részében

Szemere László: A sárgafejű királyka Magyarországon

Szemere László: A tüzesfejű királyka nálunk

Szemere Zoltán: A tűzok (*Otis tarda* Linn.) Magyarországon

Szemere Zoltán: A reznek (*Tetrax tetrax* Linn.) Magyarországon
64. (1929)

Szemere Zoltán: A fácán (*Phasianus colchicus* Linn.) Magyarországon

Szemere László: A fürj (*Coturnix coturnix* L.) nálunk

Szemere László: A fogoly (*Perdix perdix* Linné.) Magyarország gyakori madara

Szemere László: A szirti fogoly (*Caccabis saxatilis* Wolf & Meyer) Magyarországon

Szemere László – *Lovassy Sándor*: A császármadár (*Tetrastes bonasia* L.)

Szemere László: A nyírfajd (*Lyrurus tetrix* L.) Magyarország vidékein

Szemere László: A középfajd (*Tetrao medius*) Magyarországon
65. (1929)

Szemere László: Fehér-spórás lemezes-bélésű gombáink
66. (1929)

Szemere László: A bocskoros-gombák — *Volvaria*

Szemere László – *Lovassy Sándor*: A siketfajd (*Tetrao urogallus* L.)

Szemere Zoltán: Az apácálúd (*Branta leucopsis* Bechst.) Magyarországon

Szemere Zoltán: A vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis* Pall.) magyarországi megjelenése
73. (1930)

Szemere Zoltán: Jelentés a margitszigeti madárvédelmi kísérleti telepről

Szemere Zoltán: Megfigyelések a vándorpatkányon

Vasvári Miklós: Irodalom: A Magyarországon előforduló ragadozó madarak meghatározója